

Västerås kommun

buf@vasteras.se

info@vasteras.se

Rektor vid Pilträdsskolan

juhani.nikola@piltradsskolan.se

Beslut för grundskola och fritidshem

---

efter tillsyn av Pilträdsskolan
i Västerås kommun

Tillsyn i Pilträdsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Västerås kommun under År 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Pilträdsskolan besöktes av Skolinspektionen den 9 maj 2014.

Fakta om skolenheten

Pilträdsskolan är en fristående skola i Västerås kommun. Skolan omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1-9. Skolverket godkände Pilträdsskolan i Västerås kommun som fristående grundskola för årskurserna 1-6 genom beslut den 13 december 1993 (dnr 93:1484).

Genom beslut den 12 december 1995 (dnr 95:572) utökades verksamheten till att även omfatta årskurserna 7-9 med start bidragsåret 1996-97. I beslut den 6 oktober 2000 (dnr 2000:1318) meddelade Skolverket godkännande för skolan att även bedriva fristående förskoleklass i anslutning till skolan.

Skolverket godkände den 6 september 2006 (dnr 2006:1995) att huvudmannaskapet för skolan övergått från Stiftelsen Sion till Stiftelsen Källan. Organisationsnumret är 878001-9090.

Pilträdsskolan bedriver och har bedrivit fritidshemsverksamhet i anslutning till skolenheten sedan 2006. Huvudmannen har under denna tid fått bidrag enligt 1985 års skollag från Västerås kommun. Stiftelsen Källan har efter övergången den 1 juli 2011 till den nya skollagen fortsatt att få bidrag från Västerås kommun. Skolinspektionen konstaterar i tillsynen att Stiftelsen Källan därmed har tillstånd att bedriva fritidshemsverksamhet vid enheten.

Skolan hade vid tidpunkten för tillsynen 133 elever i grundskolans årskurs 1-9 varav 17 elever i förskoleklass. Skolans fritidshem hade vid samma tidpunkt 51 elever inskrivna. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor, som båda arbetar deltid i ett system med överlappande tjänstgöring. Den pedagogiska personalen är indelad i tre arbetslag. Arbetslagsledarna utgör tillsammans med rektorn och biträdande rektor skolans ledningsgrupp.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Av de nationella ämnesproven i årskurs 3 vid Pilträdsskolan för läsåret 2012/13 framgår att genomsnittsresultatet för de sju delproven i matematik var 77 procents målpuppfyllelse. Motsvarande värde för riket som var 80 procent. Enligt

skolans egna uppgifter hade eleverna 100 procentig måluppfyllelse i matematik vid årets slut.

I ämnet svenska uppnådde 100 procent av eleverna vid kunskapskraven vid läsårets slut enligt skolans egna uppgifter, vilket kan jämföras med att 85 procent uppnådde godkänd nivå i de nationella ämnesproven. Motsvarande värde för riket var 88 procent.

Årskurs 6

Av Skolverkets statistik för de nationella ämnesproven i svenska i årskurs 6 för läsåret 2012/13 framgår att 100 procent av eleverna nådde målen för lägst E-nivån. Skolverkets statistik visar vidare att de tio elever som deltog i de nationella ämnesproven i svenska som andra språk samtliga nådde kravnivån. Även i ämnet engelska uppnådde 100 procent av eleverna målen för lägst E-nivån för årskurs 6.

I övriga ämnen varierade måluppfyllelsen enligt skolans egna uppgifter mellan 89 och 100 procent.

Årskurs 9

Av Skolverkets nationella statistik för läsåret 2012/13 framgår inte hur stor andel av eleverna i årskurs 9 vid Pilträdsskolan som nådde målen i alla ämnen. Detta berodde på för lågt antal elever i statistikunderlaget. Enligt skolans egna uppgifter uppnådde i stort sett samtliga elever målen i alla ämnen jämfört med 77,0 procent i riket. Det genomsnittliga meritvärdet för årskurs 9 vid Pilträds-skolan var vid samma tidpunkt 233,6 jämfört med 213,1 i riket. I stort sett samtliga elever i årskurs 9 var behöriga till yrkesprogram och högskoleförberedande program på gymnasieskolan.

Fritidshemmet

Tillsynen visar inget annat än att fritidshemmet i huvudsak arbetar utifrån de övergripande mål som riktas mot verksamheten och som anges i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11).

Helhetsbedömning

Skolinspektionens samlade bedömning är att verksamheten vid Pilträdsskolan har centrala områden som måste förbättras för att eleverna ska få den utbildning de har rätt till.

Tillsynen ger vid handen att arbetet med att stödja elevernas arbete med att nå kunskapskraven måste förbättras. Exempelvis måste skolans arbete med särskilt stöd förbättras, där elevernas eventuella behov av studiehundledning på modersmålet inte utreds eller tillgodoses. Detta trots att skolan har ett stort antal elever med annat modersmål än svenska. Skolinspektionens bedömning är att frånvaron av studiehundledning på modersmålet, som är en form av särskilt stöd och en lagstadgad rättighet för elever med annat modersmål än svenska, kan försvåra elevernas arbete med att nå målen i de flesta ämnen.

Andra viktiga områden där insatser måste göras i resultatförbättrande syfte gäller lärarnas utbildning och att skolan måste se till att eleverna har tillgång till ett skolbibliotek som motsvarar lagstiftningens krav. Även elevhälsans arbete med förebyggande och hälsofrämjande måste förbättras. Vidare måste åtgärder vidtas så att utbildningen är avgiftsfri utan krav på ersättning för eventuella skador på datorer.

Skolinspektionens pekar i denna tillsyn på ett antal brister som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse och uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Pilträds-skolan att vidta nedanstående åtgärd för att avhjälpa påtalade brist/brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 12 september 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Särskilt stöd

Bedömning

Pilträds-skolan måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att skolan ger studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Motivering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, så ska det anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges ett sådant stöd. En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket istället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

I samband med Skolinspektionens intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsan anger de tillfrågade att det är få elever i varje klass och att det därför är lätt "att se varje elevs behov". Tillsynen visar dock att arbetet med att stödja elevernas arbete med att nå kunskapsresultaten måste förbättras.

Av intervjuerna med skollädares och lärarna framkommer att studiehandledning på modersmålet inte är allmänt känd bland skolans personal. Vid skolan finns 20 språk representerade bland eleverna. Både lärare och rektorerna blandar i intervjuerna ihop studiehandledning på modersmålet med undervisningsämnet modersmål. Skolinspektionen finner också att elevernas behov av särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet inte heller utreds, varför inte heller studiehandledning på modersmålet ges till de elever som kan ha behov av det. I intervju med huvudmannarepresentanterna framkommer det också att man från skollädares inte "satsat" på denna särskilda stödform. I intervjun med representanterna för huvudmannen anger dessa att skälet till att man inte organiserat denna typ av särskilt stöd är av ekonomisk art eftersom att kommunen inte beviljat tilläggsbelopp för att finansiera åtgärden.

Skolinspektionens bedömning är att frånvaron av studiehandledning på modersmålet, som är en form av särskilt stöd och en lagstadgad rättighet för elever med annat modersmål än svenska, kan försvåra elevernas arbete med att nå målen i de flesta ämnen. Det är därför av stor vikt att Pilträdsskolan utreder om det finns elever som har behov av särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet och säkerställer att de elever som har behov av sådant stöd också ges detta.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i Pilträdsskolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen

Personalkompetens

Bedömning

Pilträdsskolan måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Se till att de lärare som används har utbildning för den undervisning de ska bedriva.

Motivering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.

Vid Pilträdsskolan arbetar 17 lärare som har utbildning för undervisning i grundskolan. Antalet lärare som har lärarlegitimation är 15. Dock finns det lärare som saknar något eller några ämnen i sin lärarutbildning för den undervisning de bedriver. Det rör det sig främst om lärare som undervisar i ämnena engelska, teknik och musik.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns lärare som saknar utbildning för den undervisning de bedriver. Verksamheten motsvarar därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda till bristerna.

Författning

2 kap. 13-15 §§ och 17-19 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Pilträdsskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att alla elever med annat modersmål än svenska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.
- Se till att utbildningen i skolan är avgiftsfri med undantag för enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna eller kostnader i samband med skolresor och liknande aktiviteter som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg.
- Se till att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Motivering*Svenska som andra språk*

Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, för elever som har svenska som modersmål och som tagits in från skolor i utlandet samt för invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Det är rektor som beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska.

Av Skolinspektionens intervju med rektorn framgår att det inte bedrivs någon renodlad undervisning i svenska som andra språk, men att en lärare ger individuellt stöd utifrån elevernas språkliga förmåga. Vid skolan finns över tjugo modersmål utöver svenska representerade. Av skolans statistik framgår att 64 procent av eleverna talar ett annat språk i hemmiljön. Rektor medger att man varken i förskoleklassen eller i grundskolan erbjuder eleverna ett tillräckligt tydligt alternativ till den ordinarie undervisningen i svenska. Eleverna avstår därmed från att delta i undervisning i svenska som andra språk.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte har uteslutit att det finns elever som skulle ha möjlighet att uppnå bättre studieresultat om de får möjlighet att studera svenska som andraspråk.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolan organisation av undervisningen i svenska som andraspråk. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Avgifter

Av skollagen framgår att utbildning i grundskolan ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga måltider. Trots detta får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Vid Pilträdsskolan får eleverna disponera bärbara datorer i undervisningen. Enligt eleverna tillhandahålls de fritt av skolan, men föräldrarna förutsätts ha en hemförsäkring som kan täcka eventuella skador och förluster. Vid intervjun med huvudmannarepresentanterna framkommer det att det i något fall har hänt att de utlånade hjälpmedlen skadats på ett sådant sätt att föräldrarna behövt betala ersättning till belopp överstigande tusen kronor. Något kostnadsfritt alternativ som inte förutsätter försäkring och självrisk erbjuds inte. Skolinspektionen bedömer att detta medför att utbildningen inte kan betraktas som avgiftsfri.

Elevhälsa

Av skollagen framgår att huvudmannen, för bland annat eleverna i förskoleklass och grundskolan, ska tillhandahålla elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot målen ska stödjas.

Pilträdsskolans elevhälsoteam består av skolsköterskan, specialläraren och rektorn. Denna grupp träffas två gånger i månaden och aktualiserar då insatser av läkare, som utöver regelbundna hälsokontroller anlitas för konsultationer inför eventuell remittering till sjukvården. Insatser från kuratorn och psykologen aktualiseras också av skolsköterskan, vid utredningar kring enskilda elever. Vid intervjun med elevhälsorepresentanterna framkom dock att dessa kompetenser inte kopplas in när förebyggande och hälsofrämjande insatser diskuteras. Därmed kan skolan riskera att inte beakta viktiga aspekter vad gäller elevens långsiktiga skolsituation och uppfyller således inte kravet på att även förebyggande och hälsofrämjande insatser ska erbjudas.

Skolinspektionen bedömer att skolhälsans kompetenser inte används i tillräcklig omfattning för att behovet av det förebyggande och hälsofrämjande arbetet ska kunna tillgodoses.

Sammanfattningsvis framgår av utredningen att det vid Pilträdsskolan finns brister vad gäller erbjudande om svenska som andra språk, om avgiftsfri utbildning och arbetet med förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa. Verk-

samheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 § och 10 kap. 10 - 11 §§ skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Pilträdsskolan måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Se till att eleverna har tillgång till ett skolbibliotek

Motivering

I skollagen anges att för utbildningen ska det finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Elever i grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas utveckling.

Vid Pilträdsskolan finns tre mindre okatalogiserade bibliotekssamlingar - ett för varje arbetslag - varigenom de inriktats på elevernas olika åldrar. Därtill kommer att skolan en gång i månaden får besök av kommunens bokbuss, som erbjuder eleverna att låna och beställa böcker. Vid tillsynen gjordes ett kort besök vid den boksamling om ett antal bokhyllor som används av eleverna i årskurserna 6-9.

Av intervjun med representanterna för huvudmannen och rektorn framgår dock att de var medvetna om att ansatserna för att lösa biblioteksfrågan inte slutförts och att det inte heller klarlagts hur biblioteksresurserna ska användas i skolans pedagogiska verksamhet. Skolbiblioteket vid Pilträdsskolan uppfyller därmed inte skollagens krav på tillgång till ett skolbibliotek utformat för att stödja elevernas utveckling.

Sammanfattningsvis visar utredningen att eleverna inte har tillgång till ett skolbibliotek, så som det avses i författningarna, för att stödja elevernas utveckling. Verksamheten motsvarar därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 36 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har utredarna Sara Rising och Kristina Dhenstrand deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Caryll
Beslutsfattare

Erica Sahlin
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.